

Geriatrický kůň

Zajištění ústního komfortu a maximalizace žvýkací schopnosti jsou základními pilíři geriatrické stomatologické terapie. Změny v normální dentální anatomii koní s věkem vedou k výskytu specifických zubních onemocnění u geriatrických koní. Nárůst zubních onemocnění během života koní často vede k pokročilým zubním onemocněním u starších jedinců. Přístup k léčbě specifických zubních onemocnění musí být přizpůsoben starším koním, aby kompenzoval snížení rezervní korunky a okluzní plochy. Starší pacienti často vyžadují dlouhodobé změny v krmném managementu k účinnému zvládnutí zubních onemocnění.

Přirozený proces stárnutí zubů koní přispívá k většině zubních onemocnění pozorovaných u geriatrických koňovitých. Klíčovým prvkem stárnutí zubů koní je, že jsou hypselodontní (dlouhé korunky) a mají konečnou délku. Tento vývoj zubu jim umožňuje se vyrovnat s vysokou úrovní opotřebení spojenou s prodlouženým (tj. až 18 hodin denně) žvýkáním jejich tvrdé a vláknité stravy. Různé faktory, jako je management a typ diety, mohou ovlivnit rychlost opotřebení zubů a urychlit věkem podmíněné změny.

Oslabení síly skloviny a infolding skloviny apikálně znamená, že je méně skloviny vystaveno na okluzní ploše, jak dochází k opotřebování zubů. Což vede k tomu, že zuby nejsou schopny odolávat opotřebení tak účinně jako zuby mladších koní a rychlost atrice se zvyšuje. V důsledku zužování zubů apikálně mají staří koně menší povrch zubů a také menší stupeň zaúhlení zubů, což znemožňuje kompresní síly v každé řadě premolárů a molárů udržovat těsný interdentální kontakt mezi zuby, což může vést k rozvoji diastem v řadě molárů, označovaných jako senilní diastemy.

U starších koní se mandibulární moláry stávají více zakřivenými rostro-kaudálně, ale jejich pozice se nemění. Naopak, maxilární moláry se nezakřivují, ale dochází ke zvýšení meziokluzního úhlu (tj. mění se jejich pozice). Vzhledem k tomu, že se mandibulární moláry zakřivují a maxilární moláry ne, dochází ke změnám v okluzním kontaktu mezi nimi. Tato změna v okluzním kontaktu může přispět k odchýlkám v opotřebení pozorovaném u geriatrických koní. Řezáky se také zkracují s věkem a úhel mezi maxilárními a mandibulárními řezáky se stává ostřejším. Pokud tato změna úhlu není stejná na obou čelistích, může dojít k negativnímu opotřebení okluzních ploch a ztížit normální úchop krmiva.

Hlavním cílem stomatologického ošetření u starších koní je zajištění orálního komfortu a maximalizace žvýkacích schopností. Krátká rezervní korunka zubu omezuje možnosti redukce

klinické korunky u starých koní, zejména pokud nebyla během života koně prováděna profylaktická stomatologická péče.

Geriatrictí koně často trpí akumulací stomatologických patologií, které se hromadily po celý jejich život. V důsledku stárnutí se stomatologická onemocnění, jako je opotřebením zubů, parodontální onemocnění a diastemy, u starších koní vyskytují s vysokou prevalencí.

Chybějící zuby se vyskytující u starších koní výrazně častější než u mladších koní. Zuby ztrácejí stabilitu, jakmile rezervní korunka dosáhne určité minimální délky. Diastemy a vyosené zuby jsou často doprovázeny významným parodontálním onemocněním, které je považováno za velmi bolestivé stomatologické onemocnění a je potřeba je adekvátně léčit. Dále parodontální onemocnění přispívá k dalšímu posunu zubů a jejich ztrátě v důsledku poškození parodontálního závěsu.

Zubní vyšetření geriatrických pacientů

Starší koně často mají opotřebované řezáky, což je třeba vzít v úvahu před nasazením celomandibulárního spekula – zubního rozvěrače. Pokud jsou řezáky opotřebované, je lepší použít polstrované spekulární tyče namísto skusných destiček, které jsou pro bolestivého koně komfortnější. Často mají starší pacienti značnou kumulaci potravy kvůli dislokovaným zubům, chybějícím zubům, diastemám či jiným abnormalitám způsobené nadměrným opotřebením. To vede k neefektivnímu žvýkání a hromadění potravy. Proto je zásadní pro dobrou přehlednost zajistit dostatečné vypláchnutí před samotným vyšetřením.

Kvalitní zdroj světla, zubní zrcátka a parodontální sondy jsou nezbytnými nástroji při vyšetřování orální dutiny. Léze v kaudální části dutiny ústní, například jako mandibulární diastemy či zubní karies, je ideálně vizuálně posoudit orálním endoskopem, abychom mohli určit závažnost onemocnění. Parodontální sonda je důležitá pro stanovení hloubky gingiválních a parodontálních kapes, které se u starých koní vyskytují často. Pečlivé zhodnocení pysků a bukální sliznice je důležité pro detekci jakýchkoli chronických ulcerací, které mohou být relativně velké a hluboké vzhledem k související zubní lézi, což může naznačovat postižení jinou systémovou nemocí, jako je dysfunkce pars intermedia hypofýzy neboli Cushingův syndrom, který je u starších koní častý.

Vyšetření intraorálním endoskopem . arkády maxily a mandibuly